

Byarna omkring Storsjön

Bygden runt Storsjön är vacker med vid utsikt över sjön med dess holmar och djupt inskurna vikar, stora åkerfält och välbyggda fastigheter.

Den långsträckta halvön Långnäset skjuter ut i sjön och omges i norr av Långviken, som gör skäl för sitt namn, och på södra sidan av Laduviken (Laviken). Längst in i Långviken ligger vissa delar av Movattnets by, som i öster gränsar till Långvikens by på norra sidan av viken. Hela Långnäset är bebyggt, och byn kallas vanligen för Näset, även om man skiljer på Inner- och Ytternäset. På södra sidan av sjön finns de bebyggda näsen *Tämnäsudden* och *Svedjeudden*.

Det bör ej förglömmas, att öster om sjön ligger det framåtgående samhället Långviksmon, vilket i likhet med många andra stations-samhällen är ett barn av 1890-talet, då norra stambanan byggdes.

Runt sjön har fast bebyggelse förekommit i mer än 200 år, men fynd av stenåldersverktyg, förfärdigade av skiffer, kvarts och grönsten, har påträffats runt sjön och bär vittnesbörd om att människor vistats här för tusentals år sedan. Det gäller sådana verktyg som pilspetsar, stenyxor, hålmejsel och kniv för skrapning av skinn. Den sistnämnda har upphittats vid plöjning på Svedjeudden. Där har även vid sjöstranden funnits en stenkällare av uråldrig typ, vilken nu tyvärr är raserad. Källaren besiktigades för många år sedan av den fornminneskunnige folkskolinspektören Teodor Hellman, vilken ansåg, att den tillkommit långt före fast bebyggelse på orten, möjligen var det en s. k. fiskkällare, som lapparna använt sig av.

INNHUGGAREN VAR EN IDA...

Den fiskrika Storsjön jämte de övriga sjöarna Movattensjön (Kråkvattnet i äldre tider), Mellanmovattnet och Innermovattnet, vilka ligger som ett pärlband upp mot Gammelbyforsen i Gide älv, jämte de viltrika skogarna däromkring torde ha varit attraktiva för de människor, som tidvis vistades här.

Går vi ännu längre tillbaka i tiden, då inlandsisen smälte ner och släppte sitt grepp om den nedpressade landytan så finns i Storsjötrakten många vittnesbörd om den våldsamma omdaning, som landytan därvid genomgick. Norr om byn Långviken finns t. ex. Grundsjöbrännan, där isälvarna avbördade sig stora massor grövre och finare sand, som gav upphov till ett stort moland. Och i östra kanten av Långviksmon tornade isälvarna upp den stora grusås (gruskam), som i våra dagar tagits i anspråk för industriellt bruk. Öster om denna grusås fortsätter molandet på många ställen till långt in i Gideå socken.